

ДВАНАДЦЯТИ НАУКОВІ ЧИТАННЯ ІМЕНІ АКАДЕМІКА ЄВГЕНА ЛАЗАРЕНКА

Ім'я академіка АН УРСР Євгена Лазаренка добре відоме у середовищі не лише мінералогів. Усі, хто так чи інакше обізнаний з науками про Землю, кому доводилось вивчати ази мінералогії — геологам, геофізикам чи географам — не могли не знати про класичні підручники з мінералогії, написані Євгеном Лазаренком і перекладені російською та китайською мовами. Великий організатор науки, академік неодноразово був ініціатором різноманітних наукових нарад і конференцій з проблем мінералогії, що надзвичайно сприяло підсиленню комунікацій між ученими різного рівня і різних спеціалізацій. Саме йому ми завдячуємо створенням Українського мінералогічного товариства (УМТ) — незалежної громадської організації, покликаної вести наукову і просвітницьку роботу з мінералогії. Тому не дивно, що на конференції, присвяченій 80-й річниці від дня народження Євгена Лазаренка, що відбулася з ініціативи Львівського відділення УМТ, ухвалено рішення започаткувати наукові читання його імені й організувати їх раз на

два роки. Перші такі читання організувало Львівське відділення УМТ 25 грудня 1997 р. Тематика читань, представництво учасників й ухвалені рішення висвітлені на сторінках періодичних видань — "Мінералогічний збірник", "Мінералогічний журнал", "Записки Українського мінералогічного товариства".

З об'єктивних причин Перші читання були малолюдними. Та з року в рік число учасників читань зростало, досягнувши максимуму 2012 р., на 100-річчя від дня народження академіка. 14 грудня 2022 р., з перервою в чотири роки, на геологічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка (ЛНУ) у змішаному режимі відбулись XII наукові читання імені академіка Євгена Лазаренка. Організаторами виступили ЛНУ, Львівське відділення УМТ, установи НАН України — Інститут геології і геохімії горючих копалин та Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка, а також наукове товариство імені Шевченка. Тема читань: "Мінералогія України: сучасний стан і перспективи". Організатори отримали три десятки заявок на участь у читаннях, але реальне число учасників виявилось у півтора рази більшим. Прийшли до зали і приєднались онлайн багато з тих, хто знав Євгена Костянтинівича Лазаренка особисто, адже чверть віку він працював у Львові, з ЛНУ пов'язані найкращі і найскладніші моменти його діяльності.

Планувалось, що читання відбудуться 14—15 грудня. Та воєнна реальність внесла корективи: через вимикання електроенергії замість запланованих двох днів роботи читання тривали дві години і ще пару годин у грудневому денному освітленні.

Перед початком роботи до учасників звернувся проректор з наукової роботи ЛНУ академік НАН України Роман Гладишевський, який відмітив значущість для науки таких особистостей як Євген Лазаренко. Наступні доповіді можна охарактеризувати як "парад" презентацій. Розпочав Орест Матковський, який розповів про монографію "Вшанування пам'яті академіка Євгена Лазаренка" (співавтор Євгенія Сливко), назва якої говорить сама за себе. Володимир Павлишин презентував щойно видану другу книгу диалогії "Історія мінералогії в Україні", де висвітлено період від 90-х років ХХ ст. донині (співавтор Орест Матковський і Станіслав Довгий). Відомо, що академік Лазаренко багато працював над історією мінералогії, у першій і другій книгах диалогії йому відведено чимало сторінок. Доповідь Ганни Кульчицької "Академік Євген Лазаренко — творець мови мінералогів" (співавтор Дарія Черниш і Лариса Сетая) також завершилась презентацією книги цих авторів "Українська номенклатура мінералів". Завдання книги — осучаснити номенклатуру мінералів, тобто мову мінералогів за висловом академіка, основи якої були закладені у "Мінералогічному словнику" (1975) Є. Лазаренка і О. Винар. Довідників такого рівня як "Мінералогічний словник" світ більше не побачив.

Успішно завершилися ще доповіді Наталії Бацевич "Внесок академіка Євгена Лазаренка у мінералогію вивержених комплексів Західної Волині" (співавтор І. Наумко, Ю. Федоришин) та Мирона Ковальчука "Геологічний музей на факультеті природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова", після чого онлайнний зв'язок обірвався. Найбільші відчайдухи ще намагались

донести свою інформацію без презентацій. Зокрема Альбертина Бучинська розповіла про рідкісні зразки графіту в Мінералогічному музеї імені Євгена Лазаренка і запросила переглянути колекції у відремонтованих залах музею. Актуальну тему щодо забезпечення населення галітом, тобто кухонною сіллю, зачепив Василь Дяків. Врешті-решт все закінчилось загальною дискусією щодо поточних проблем мінералогії.

Існують різні способи увіковічити пам'ять про видатну постать в історії. Іменем Академіка Євгена Лазаренка названо вулицю у Львові, його ім'я носить Мінералогічний музей в ЛНУ, пам'ятні таблички встановлено на будівлях, де тривалий час працював учений, УМТ започаткувало премію імені академіка Євгена Лазаренка для молодих учених, Спілка геологів разом із УМТ — медаль імені Є.К. Лазаренка "За внесок у мінералогію", 2021 року Національна академія наук України серед інших премій імені видатних учених України вперше оголосила конкурс на здобуття премії імені Є.К. Лазаренка. Та найбільшим вшануванням пам'яті вченого, на нашу думку, є започаткування наукових читань його імені як доказ того, що справа, якій він присвятив життя, має послідовників і продовжує розвиватися.

Попри воєнний стан у державі, фінансові, логістичні й енергетичні складнощі, ХІІ читання імені академіка Євгена Лазаренка, нехай не так як було заплановано, таки відбулись. А це значить, що мінералогічна наука України ще має достатній потенціал, щоб зробити помітний внесок у післявоєнну відбудову держави.

І.В. ПОБЕРЕЖСЬКА, Г.О. КУЛЬЧИЦЬКА

Надійшла 07.01.2023